

Дейнека А.
студентка юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент,
доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права ЗУНУ
Чудик Н.О.

СУПЕРЕЧЛИВА ПРИРОДА ІНСТИТУТУ СМЕРТНОЇ КАРИ

Повсякчас світова спільнота розглядала питання доцільності використання смертної кари як виду покарання за злочини. Нового розмаху набрало це питання після відновлення застосування смертної кари в США. Федеральна влада США вперше з 2003 року відновила смертну кару. Стратили засуджених за вбивство дітей, двоє з них — за з'валтування дітей, яких вони вбили. Генеральний прокурор Вільям Барр висловив свою точку зору щодо цього питання: "Американський народ, діючи через Конгрес і глав обох політичних партій, довгий час наполягав, що засуджені за найогидніші злочини повинні бути засуджені до смертної кари. Чотири вбивці отримали повний і справедливий судовий вирок, відповідно до нашої Конституції та законів" [1].

В дискусії на тему доцільності застосування смертної кари аудиторія ділиться на прихильників та противників. Перші аргументують свою позицію тим, що страта значно зменшує кількість злочинів, адже велику роль відіграє психологічний фактор: люди, боючись смерті, не вчиняють протиправних вчинків. Решта переконані, що це антигуманний вид покарання, якому немає місця у сучасних державах, адже людина, яка оступилася не повинна бути вбитою і ніхто не в праві лишити особи життя. Аби з'ясувати істинну потрібно об'єктивно зважити усі «за» і «проти» та визначитися, смертна кара є доцільним видом покарання чи це пережитки минулого і неефективний метод боротьби зі злочинністю.

Смертна кара або страта — покарання, зміст якого полягає у позбавленні людини життя, що передбачено законодавством держави і здійснюється згідно з вирокком суду або за рішенням інших державних чи військових органів [2, с. 89].

Впродовж років ідуть активні дискусії на рахунок питання: чи потрібна державі смертна кара? Для того щоб з'ясувати істину, пропонуємо розглянути наступні питання: «У яких країнах не скасована смертна кара?», «Основні види смертної кари», «Чи може Україна згодом повернутися до застосування страти?».

У світі більше двох третин країн скасували смертну кару законодавчо або на практиці [3].

Останнє означає, що держави законодавчо не скасовували вищу міру, проте не використовували її на практиці вже понад 10 років.

Так, станом на 31 грудня 2018 року, існує така статистика:

- Країни зі скасованою смертною карою: 106
- Країни, у яких страта скасована лише за загальнокримінальні злочини: 8
- Країни, де смертна кара практично не застосовується: 28
- Країни, де смертна кара зберігається: 56 [4].

Оцінивши статистику, ми стверджуємо, що найбільше смертних вироків до виконання було винесено в Ірані, Пакистані, Сомалі та Іраку. У 2018 році активізувалися страти у США, Білорусі, Таїланді, В'єтнамі, Японії, Сінгапурі.

Пропонуємо розглянути основні різновиди страт, які сьогодні застосовуються у державах 2018 року (у дужках вказані країни, в яких виконуються дані види страт).

- Газова камера (Ємен)
- Електричний стілець (США)
- Обезголовлення (Саудівська Аравія)
- Побиття камінням (Ботсвана)
- Повішення (Афганістан, Ботсвана, Єгипет, Іран, Ірак, Пакистан, Сінгапур, Судан, Південний Судан, Японія)
- Розстріл (Білорусь, Ємен, Китай, Сомалі, Тайвань)
- Смертельна ін'єкція (США, В'єтнам, Китай, Таїланд)

З'ясувавши види покарань та країни, в яких вони застосовуються потрібно визначити, за які злочини зазвичай застосовують смертну кару.

Наприклад, у Пакистані найчастіше страчують за зґвалтування, богохульство, позашлюбний секс, контрабанду наркотиків, державну зраду. Практикують, навіть, страту за нетрадиційну сексуальну орієнтацію у Афганістані, Мавританії, Судані. У Китаї - за сепаратизм, шпіонаж, збройне повстання, корупцію, привласнення державного майна тощо. А от у Японії таке покарання застосовують лише до злочинців, які створили масові та катастрофічні злочини. Найчастіше смертну кару застосовують до злочинців, які скоїли вбивство з обтяжуючими обставинами, або крадіжку в особливо великих розмірах[3].

Опрацювавши вищенаведене ми зрозуміли, що буде доречним спрогнозувати ймовірність формування інституту смертної кари в Україні. Одразу зазначаємо, що вона існувала у вигляді офіційного покарання в УРСР [2, с. 91].

Зі здобуттям Україною незалежності, постало питання: скасувати і назавжди забути про цей вид покарання чи залишити. Законодавці довгий час коливалися на рахунок цього рішення, тому до 2000 року страта в Україні була «як виняткова міра покарання» і здійснювалася у вигляді розстрілу. Такий вердикт виносився за злочини проти життя, держави, правосуддя, військові злочини. Винести вирок у вигляді смертної кари міг виключно Конституційний Суд.

Перед тим як страту скасували, на її у 1999 році було накладено мораторій, проте вже через рік вона зникла з Кримінального кодексу України, а найтяжчою мірою покарання стало довічне ув'язнення.

На нашу думку Україна не повернеться до смертної кари, адже:

– Це суперечить Конституції України;

– Її скасування входить до переліку обов'язкових умов для перебування у Раді Європи, тому узаконення страти може привести до виключення з міжнародної спільноти;

– Повернення «розстрільної статті» назавжди закряє шлях України до Європейського Союзу [3].

Для об'єктивності висновку розглянемо думку, що смертна кара дисциплінує населення та зменшує кількість злочинів. Дійсно, деякі законотворці так вважають, проте ми з ними не погоджуємося, доказом є статистика, яка вказує, що кількість правопорушень у країнах зі стратою не менша за ті, в яких її немає. А в Ірані та Іраку вона за останні 4 роки вища, аніж у Франції. Ми вважаємо, що кількість злочинів в першу чергу залежить від розвиненості країни, рівня життя населення, і аж наостанок – від методів покарання за протиправні діяння[5].

Отже, якщо брати усе суспільство в цілому, то у ньому на сьогоднішній день не склалася єдина думка про те, чи потрібна смертна кара. Деякі політичні сили стверджують, що до вищої міри варто засуджувати, адже тоді у злочинців буде боязнь смерті. Хоча такий аргумент навряд чи зупинить людей, охочих до помсти. Прихильники цієї ідеї переконані, що такий вид покарання потрібно використовувати за вбивство – мовляв, «зуб за зуб», забрав життя – знищать твоє.

Інші, сторонники ідеї «проти» переконані, що смертна кара напругу порушує права людини, а тому вона є неприпустимою. Також потрібно враховувати судові помилки та наявність такого явища, як корупція у правоохоронній та судовій системах. До прикладу наведемо одну з найрезонансних страт, яка згодом лягла в основу фільму «83 дні». Сталася вона у 1944 році – 14-річний підліток Стін Джордж був страчений на електричному стільці. Такий вирок суд виніс хлопцю за вбивство двох дівчаток. Через 70 років, у 2014, провели додаткове розслідування і вирок був скасований, проте дитяче життя уже не повернути.

Проаналізувавши вищесказане, ми робимо висновки:

– Страта не є виходом із ситуації, адже найбільша цінність – людське життя, і ніхто не в праві його забирати.

– Ми не повинні забувати про можливість помилки слідства, в результаті якої може постраждати зовсім невинна людина.

– У світі спостерігаються позитивні тенденції: все більше й більше країн відмовляються від страти, а у державах, в яких вона ще не скасована – кількість смертних вироків поступово зменшується.

– Україна, на нашу думку, ніколи не повернеться до застосування смертної кари, адже це суперечить її шляху розвитку.

Список використаних джерел

1. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3046604-minust-ssa-vperse-za-17-rokiv-zaaviv-pro-vidnovlenna-smertnoi-kari.html>
2. Тараненко С. Генезис смертної кари на території України. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2018. Том 31. № 3-1. С. 89-92.
3. Литовченко Л. Смертна кара не гарантує зменшення злочинності в суспільстві. *Радіо свобода*. 2012. <https://www.radiosvoboda.org/a/24742987.html>
4. Маліціка В. Злочин або покарання? Смертна кара у світі та чи можлива в Україні. *Факти*. 2019. <https://news.lviv-company.in.ua/zlochyn-abo-pokarannya-smertna-kara-u-sviti-i-chi-mozhliva-v-ukra%D1%97ni.html>
5. Грудінін Д. Чи справді смертна кара – дешевше та економічно доцільне покарання за злочини? *Політична критика*. 2019. <https://politkrytyka.org/2019/09/05/chy-spravdi-smertna-kara-desheve-j-ekonomichno-dotsilne-pokarannya-za-zlochyny/>

Дущак І.

*студент магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

*Науковий керівник: к.н. держ. упр., доц.,
завідувач кафедри міжнародного права
та міграційної політики ЗУНУ*

Дракохруст Т.В.

ПРАВА ШУКАЧІВ ПРИТУЛКУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

У міжнародному праві можна виділити інститут права притулку, який ґрунтується на встановленому Загальною декларацією прав людини праві кожної особи шукати в інших країнах притулку від переслідувань. Для міжнародного права притулку характерна низка спеціальних принципів, які пов'язані з максимальним захистом шукачів притулку та забезпеченням їм підтримки з боку держав та міжнародної спільноти.

Прибувши до країни іншої, ніж країна громадянства чи постійного проживання (для осіб без громадянства), такі особи можуть звернутися за статусом біженця. Проте до набуття такого статусу вони перебувають у певному «підвішеному» стані, коли невідомо, чи буде їм надано відповідний статус. У цей момент з точки зору міжнародного права вони мають міжнародно-правовий статус шукачів притулку.

Деякі країни систематично затримують шукачів притулку під час процедури прийому, наприклад, коли є сумніви щодо їхньої особи або якщо вони не мають документів, або мають недійсні чи сфальшовані документи. Залежно від процедури заявники іноді проводять надмірно тривалий період у приймальнях на кордоні. Такі приймальні пункти на кордонах, включаючи аеропорти, мають включати всю необхідну